

Leskaart – Fatbikes, scooters en risicovol gedrag in het verkeer

Voor docenten kan het voeren van gesprekken in de klas met leerlingen of studenten over maatschappelijke thema's als lastig worden ervaren. Bijvoorbeeld omdat de thematiek ver van je af staat, omdat het lastig in te schatten is hoe de jongeren gaan reageren of omdat je gevoelsmatig de juiste handvatten of kennis mist.

Deze leskaart is ontwikkeld ter ondersteuning van één of meerdere lessen over fatbikes, scooters en risicovol gedrag in het verkeer, waarbij de focus ligt op de verantwoordelijkheid die jongeren hebben in het verkeer, bewustwording van risico's en gevolgen en (hoe om te gaan met) groepsdruk.

Jongeren zijn op verschillende manieren deelnemer aan het verkeer. Een groot deel van de jongeren heeft een fatbike of een scooter. Steeds vaker zien we dat jongeren betrokken zijn bij risicovol gedrag in het verkeer, bijvoorbeeld het rijden zonder rijbewijs of onder invloed van alcohol op een scooter rijden. Toch zijn zij zich niet altijd bewust van de risico's en gevolgen. Daar komt bij dat jongeren gevoelig zijn voor status en groepsdruk, waardoor zij makkelijker de grenzen kunnen opzoeken. Het is belangrijk dat hierover gesproken wordt om jongeren te laten nadenken over hun eigen handelen en gedrag in het verkeer. Daarmee stellen we jongeren in staat om risicovolle situaties makkelijker te herkennen, hier grenzen in te stellen en hierover in gesprek te gaan met hun omgeving.

OPBOUW VAN DE LESKAART

DE LESKAART BESTAAT UIT:

- Een kennisoverzicht gericht op fatbikes, scooters en risicovol gedrag in het verkeer;
- Handvatten voor docenten om zelf de dialoog aan te gaan in de klas;
- Een lesopzet met verschillende werkvormen die met de klas doorlopen kunnen worden.

DOELEN

DE DOELEN VAN DE LESKAART ZIJN ALS VOLGT:

1. Docenten krijgen kennis, handvatten en werkvormen die eraan bijdragen dat zij zelf makkelijker het gesprek in de klas kunnen voeren.
2. Jongeren leren door middel van een dialoog te luisteren, hun mening te formuleren en kritisch te reflecteren op hun eigen denken en handelen.
3. Jongeren leren welke gevolgen hun gedrag in het verkeer kunnen hebben op anderen en de maatschappij.
4. Jongeren zijn zich meer bewust van de risico's van het rijden met een opgevoerde fatbike of scooter, het rijden onder invloed of het rijden zonder rijbewijs/verzekering.
5. Jongeren leren het thema 'gedrag in het verkeer' in een bredere context te plaatsen binnen de rechtsstaat.
 - 5a: Jongeren snappen dat er binnen onze rechtsstaat grenzen zitten aan wat je wel en niet kunt doen in het verkeer;
 - 5b: Jongeren worden zich bewust hoe zij zelf kunnen ingrijpen wanneer iemand in het verkeer buiten de grenzen van de rechtsstaat treedt.

AAN DE SLAG

TER VOORBEREIDING:

We raden aan om ter voorbereiding de dialooghandvatten en het kennisoverzicht te lezen. Zo kun je in de klas een veilige sfeer waarborgen en de grenzen van de rechtsstaat bewaken.

LESOPZET:

Een mogelijke volgorde voor een volledige les is:

1. Introductie
2. Een quiz
3. Het behandelen van één of twee casussen
4. Afsluiten met de oefening burgemeester voor een dag of klassikale reflectie

We raden aan om in ieder geval uitgebreid stil te staan bij de casuïstiek. Wanneer er daarna geen ruimte is voor de laatste oefening, neem dan in ieder geval de tijd voor een klassikale reflectie, zoals omschreven in fase 3 van de dialooghandvatten.

NA DE LES:

Het kennisoverzicht en de dialooghandvatten kunnen als basis dienen voor extra werkvormen. Nieuwsberichten of actuele gebeurtenissen uit de omgeving kunnen hierbij ingezet worden als casus.

Deze leskaart is ontwikkeld door Diversion en het Openbaar Ministerie in samenwerking met het Ministerie van Justitie en Veiligheid, vanuit het lesprogramma Wie Grijpt In?. De leskaart is beschikbaar voor iedere docent van het vo en mbo. Heb je interesse om deel te nemen aan het volledige lesprogramma? Of heb je vragen over de leskaart? Neem dan contact op met Diversion via info@diversion.nl.

**WIE
GRIJPT
IN?**

Kennisoverzicht

JONGEREN EN RISICOVOL GEDRAG: PUBERBREIN EN GROEPSDRUK

Het brein van jongeren is nog volop in ontwikkeling. De hersengebieden die reageren op snelle beloningen ontwikkelen zich eerder dan die voor het inschatten van risico's. Dit zorgt ervoor dat zij, in de keuzes die ze maken, niet altijd bezig zijn met de consequenties op de lange termijn. Dit geldt ook voor (complexe) situaties die je kunt tegenkomen in het verkeer. Juist keuzes die op korte termijn iets opleveren, spannend zijn of plezier geven zijn interessant. Ook zijn jongeren meer geneigd om grenzen op te zoeken.

Daarnaast zijn jongeren zeer gevoelig voor de normen die heersen binnen vriendengroepen en onder leeftijdsgenoten. Dit kan ervoor zorgen dat jongeren bepaald risicovol of negatief gedrag in het verkeer vertonen omdat zij door vrienden aangespoord worden, omdat zij het gedrag van leeftijdsgenoten nadoen of omdat zij er graag bij willen horen.

**WIE
GRIJPT
IN?**

CIJFERS EN FEITEN

- 45% van de jongeren geeft aan dat hun fatbike harder kan rijden dan de toegestane limiet van 25 km/u. 82% weet dat dit niet mag.
- In 2020 kregen 5.130 minderjarigen een boete voor het rijden zonder rijbewijs. Naar schatting gaat het in driekwart van de gevallen om scooterrijders.
- Ruim 380.000 Nederlandse scooters zijn illegaal opgevoerd. Dit is 30% van alle scooters.
- Onder jongeren (16-24 jaar) is 51% van de snorfietsen en 37% van de bromfietsen opgevoerd. Dit gaat om ruim 74 duizend opgevoerde scooters.
- In de periode april t/m juni 2024 belandden er 115 bestuurders en passagiers van een fatbike op de spoedeisende hulp. Dit ging voornamelijk om 12- tot 15-jarigen. Na juni 2024 is dit aantal nog meer gestegen.

FATBIKES EN JONGEREN

Een fatbike is een variant van de fiets met trapondersteuning gekenmerkt door extra brede banden van 10 cm of meer. Een fatbike moet voldoen aan bepaalde wettelijke vereisten om legaal op de weg te mogen rijden. Denk hierbij aan:

- De trapondersteuning mag ondersteuning bieden tot 25 km/u en mag alleen actief zijn tijdens het trappen.
- Het motorvermogen moet beperkt zijn tot maximaal 0,25 kW.
- De fatbike mag niet zijn voorzien van een gashendel voor snelheden boven de 6 km/h.

Als een fatbike niet voldoet aan bovenstaande eisen, dan moet deze worden goedgekeurd als speed-pedelec, snorfiets of bromfiets. Daar gelden ook regels voor, zoals het afsluiten van een WA-verzekering of het dragen van een helm. Als de fatbike niet typegoedgekeurd is, wordt er gereden met een niet-goedgekeurd voertuig op de weg, en dus met een illegale fatbike.

Redenen voor jongeren om te rijden op een fatbike:

1. Sneller dan normale fiets;
2. Handig voor lange afstanden;
3. Kost minder energie dan een normale fiets;
4. Status/erbij horen;
5. Aantrekkelijk voor meer personen op één fiets.

VERANDERENDE REGELGEVING

Veel is nog onduidelijk over de regelgeving rondom fatbikes. De politiek ziet het aantal ongevallen toenemen waardoor maatregelen worden overwogen zoals het invoeren van een helmplicht en een minimumleeftijd. Om de mogelijke maatregelen te omzeilen, komen veel fabrikanten van fatbikes daarom met een nieuwe fiets: de skinny bike. Deze lijkt op een fatbike, maar de banden zijn iets dunner en het zadel is korter en in hoogte verstelbaar. Veel fabrikanten zien wel dat er te veel ongelukken gebeuren en pleiten voor een minimumleeftijd voor alle e-bikes, niet alleen de fatbike.

STRAFFEN

Het rijden met een opgevoerde fatbike

- Geldboete van €310,-. Heb je ook geen rijbewijs? Dan kan daar nog eens €290,- bij komen.
- Deze boete oplegging kan leiden tot een strafblad.
- Bij een tweede overtreding binnen 2 jaar tijd kan de fatbike in beslag worden genomen.

Scooter: rijden zonder rijbewijs

- Geldboete van €290,- (en €110,- als je je rijbewijs niet kunt tonen). Bij recidive wordt de boete hoger of kan taakstraf worden opgelegd.

Scooter: rijden zonder verzekering

- Geldboete van €500,-. Bij recidive geldt een hogere geldboete of taakstraf.

Het rijden met een opgevoerde scooter

- Geldboete tussen de €80,- en €300,-. Het kan ook zijn dat je rijbevoegdheid wordt ontzegd. Je mag dan een periode niet rijden.

Rijden onder invloed van alcohol of drugs

- De hoogte van de boete hangt af van het alcoholpromillage of de hoeveelheid drugs die wordt gemeten in je lichaam (maximaal €21.750,-). Zit je net over het toegestane promillage dan blijft het vaak bij een geldboete vanaf €225,-. Zit je ver boven het toegestane promillage, heb je veel drugs in je bloed of is het niet de eerste keer dan kan je ook rekenen op:
 - een rijverbod door de politie;
 - een hoge boete, tot 1 jaar gevangenisstraf;
 - een ontzegging van de rijbevoegdheid door de rechter;
 - of een (L)EMA - (Lichte) Educatieve Maatregel Alcohol en verkeer door het CBR.
- Soms moet de bestuurder meewerken aan een onderzoek of opnieuw rijexamen doen.

INTERESSANTE BRONNEN VOOR JONGEREN

- **Team Alert:** Organisatie die jongeren helpt slimme keuzes in het verkeer te maken zodat ze altijd veilig onderweg zijn.
- **Rijksoverheid:** Verkeer en Vervoer - Op de website van de Rijksoverheid vind je uitgebreide informatie over verkeersboetes, regels, en tips voor veilig rijgedrag.
- **Blijf Veilig Mobiel:** Deze campagne is gericht op het verminderen van afleiding in het verkeer, zoals het gebruik van de telefoon tijdens het fietsen of rijden. Ze bieden interactieve tools en informatie specifiek voor jongeren om hen te helpen hun aandacht op de weg te houden.
- **Boetebase:** Alle boetebedragen op een rij.
- **De site van de politie:** Deze bevat o.a. veel informatie over regels omtrent het gebruik van een fatbike.

Dialog- handvatten voor docenten

DIALOOGHANDVATTEN VOOR DOCENTEN

Het voeren van gesprekken in de klas met leerlingen of studenten over maatschappelijke thema's kan als lastig worden ervaren. Bijvoorbeeld omdat de thematiek ver van je af staat, omdat het lastig in te schatten is hoe de jongeren zullen reageren, of omdat je het gevoel hebt de juiste handvatten of kennis te missen om te kunnen beginnen. Op deze pagina vind je tips en ondersteuning om de dialoog aan te gaan met leerlingen of studenten.

DE DIALOOG: WAT EN WAAROM

Dialoog is een gespreksmethode die er op gericht is om in gesprek te gaan met elkaar, te luisteren naar elkaar, elkaar niet te veroordelen of te willen overtuigen. Het draait om: samen een thema vanuit diverse perspectieven bekijken, vanuit wederzijds respect.

Omdat de dialoog uitgaat van met open blik luisteren naar elkaar en zo diverse perspectieven naast elkaar zetten, is het een geschikte gespreksvorm om maatschappelijk gevoelige thema's mee te bespreken. Juist omdat het niet gericht is op 'eigen gelijk', biedt het de kans om deelnemers een thema van verschillende kanten te laten bekijken en zo tot nieuwe inzichten te komen.

AANPAK: GESPREKSFASEN VAN DE DIALOOG

FASE 0 voorbereiding en eigen waardenbepaling

Voordat je in gesprek gaat met jongeren in de klas, is het van belang je voor te bereiden. Allereerst inhoudelijk op het thema: je hoeft geen expert te zijn, maar het is wel van belang om de basis te kennen. En daarnaast op persoonlijk vlak: hoe kijk je zelf naar de thematiek? Aan welke waarden/normen raakt het voor jou, en waarom? Door hier vooraf over na te denken, word je niet verrast tijdens de les wanneer er tegen je waarden aangeschurd wordt. En kun je bewust kiezen om je eigen mening in te zetten wanneer dit bijdraagt aan een nieuw perspectief in de dialoog.

FASE 1 word gesprekspartner

In de eerste fase van de dialoog is het belangrijk dat de jongeren je gaan zien als gesprekspartner. Gebruik de tips en handvatten hiernaast om je deze rol eigen te maken.

FASE 2 faciliteer de dialoog

Wanneer de dialoog op gang is of begint te komen, wil je als facilitator eigenlijk een terugtrekkende beweging kunnen maken. Focus je in deze fase op perspectieven en inbreng vanuit de jongeren, en vraag hun ook op elkaar te reageren.

FASE 3 vat samen en blik terug

Je wilt voorkomen dat jongeren zich niet gehoord voelen, dat perspectieven ontbreken of dat onrust ontstaat omdat er open eindjes in het gesprek blijven. Ook wanneer de schoolbel bijvoorbeeld zorgt voor een abrupte onderbreking van de dialoog: maak dan toch tijd voor een afronding. Maak indien nodig afspraken over het moment waarop de dialoog wordt vervolgd.

**WIE
GRIJPT
IN?**

AANPAK: TIPS EN HANDVATTEN TIJDENS DE DIALOOG

TIP 1 heb een open blik

- Ontken het wereldbeeld en de emoties van de deelnemende jongeren niet. Een directe ontkenning zal er namelijk voor zorgen dat iemand zich niet gehoord voelt.
- Zet de deelnemende jongeren in de expertrol. Laat hen vanuit hun perspectief vertellen, en bevraag hun bronnen actief.
- Houd het gesprek open, door zoveel mogelijk diverse perspectieven aan bod te laten komen.
- Geef indien nodig een persoonlijk voorbeeld, wanneer dit een nieuw perspectief inbrengt of een minderheidsmening ondersteunt.

TIP 2 onderzoek schurende perspectieven

- Stimuleer ook deelnemers elkaar kritisch te bevragen en beleg zo de dialoog breed in de groep.
- Als het schuurt, benadruk dan het belang van verschillende perspectieven en het mogen hebben van verschillende meningen in onze open samenleving.
- Verbreed het wereldbeeld van je leerlingen of studenten, door hen kennis te laten maken met perspectieven die eerder onbekend waren voor hen. Maak hierbij gebruik van casuïstiek, bronnen en/of levendige voorbeelden.

TIP 3 wees normatief waar nodig

- Ga pal voor de waarden van onze democratische rechtsstaat staan wanneer je merkt dat leerlingen of studenten deze niet respecteren. Normeer bijvoorbeeld als er discriminerende uitspraken worden gedaan, als er aangezet wordt tot geweld of als er nepnieuws wordt verspreid. Trek een duidelijke grens en handel. Ga vervolgens wél het gesprek aan.
- Wees je te allen tijde bewust van de veiligheid binnen je groep. Grijp in en bied hulp wanneer niet iedereen zich durft uit te spreken, of wanneer deelnemers worden aangevallen op een minderheidsmening. Zet bijvoorbeeld je eigen perspectief in, om zo te ondersteunen en de focus van het gesprek te verleggen.

Werkvormen

LESOPZET

1. Introductie

DOEL

→ Jongeren snappen waar de les over gaat aan de hand van een actueel praktijkvoorbeeld.

TIJD

→ 5-10 minuten

2. Quiz

DOEL

→ Jongeren leren meer over de wettelijke grenzen en gevolgen rondom fatbikes, scooters en risicovol gedrag in het verkeer.

TIJD

→ 10 minuten

3. Lijnspeel: casuïstiek en stellingen

DOEL

→ Jongeren denken na over hun eigen standpunt en leren met andere meningen om te gaan. Door gebruik te maken van de ruimte kun je op een actieve manier in gesprek gaan met de klas over een casus.

TIJD

→ 20 minuten per casus

4. Burgemeester voor een dag

DOEL

→ Jongeren worden geactiveerd om zelf een rol te spelen in het tegengaan van risicovol gedrag in het verkeer. Ook denken zij na over manieren om jongeren bewust te maken van de risico's van het rijden met een opgevoerde fatbike of het rijden onder invloed van alcohol.

TIJD

→ 25 minuten

**WIE
GRIJPT
IN?**

1. Introductie

DOEL

Jongeren snappen waar de les over gaat aan de hand van een actueel praktijkvoorbeeld.

TIJD

5-10 minuten

**WIE
GRIJPT
IN?**

AAN DE SLAG

Geef een korte introductie over de les: *“Wie van jullie heeft een fatbike of scooter? Jullie zijn niet de enige. Een groot deel van de jongeren in Nederland heeft er namelijk een. Steeds vaker zien we dat de fatbike opgevoerd wordt, dat jongeren zonder rijbewijs op een scooter stappen of dat er onder invloed van alcohol gereden wordt. Dit lijkt misschien soms onschuldig, maar is vaak strafbaar en kan grote gevolgen hebben voor jezelf, jouw omgeving of voor de samenleving. Natuurlijk krijgt niet iedereen hiermee te maken, maar misschien zie je het wel eens in je omgeving of hoor je er wel eens iets over. Hoe ga je daarmee om? Welke verantwoordelijkheid neem je zelf in het verkeer? En zeg je er wat van als vrienden betrokken zijn bij risicovol gedrag in het verkeer? Vandaag gaan we hierover met elkaar in gesprek met behulp van verschillende voorbeelden die je zelf ook zou kunnen tegenkomen.”*

Om het onderwerp van de les goed te kunnen introduceren raden wij aan om een actueel praktijkvoorbeeld te gebruiken dat de thematiek en het belang van de les illustreert. Belangrijk hierbij is dat het voorbeeld goed aansluit op de belevingswereld van jongeren. Kijk naar voorbeelden die tot de verbeelding spreken of waarin jongeren zelf aan het woord komen. Kies bijvoorbeeld één van onderstaande video's:

- <https://www.youtube.com/watch?v=Nyz9rGd3ysY>
- <https://www.youtube.com/watch?v=ZnKE8mo1hVQ>

Stel vervolgens een aantal vervolgvragen naar aanleiding van het praktijkvoorbeeld. Hieronder staan een aantal vragen die je zou kunnen stellen:

- Herkennen jullie dingen uit het filmpje?
- Zien jullie veel (opgevoerde) fatbikes in jullie omgeving?
Wat vinden jullie hiervan?
- Wat willen jullie graag weten over dit onderwerp?

Geef aan dat dit een van de voorbeelden is waar jongeren mee te maken kunnen krijgen en dat jullie het hier in deze les verder met elkaar over gaan hebben. Maak vervolgens een bruggetje naar het volgende lesonderdeel.

2. Quiz

DOEL

Doel: Jongeren leren meer over de wettelijke grenzen en gevolgen rondom fatbikes, scooters en risicovol gedrag in het verkeer.

TIJD

10 minuten

We raden aan om voor de quiz een digitaal programma te gebruiken, mits er geen sprake is van een telefoonverbod. Zo kunnen de jongeren de quiz zelfstandig doorlopen voor je begint aan de nabespreking. Het is echter ook mogelijk om vraag voor vraag klassikaal te stellen en direct te bespreken met behulp van de PowerPoint. Per vraag volgt er een korte toelichting bij het juiste antwoord.

**WIE
GRIJPT
IN?**

AAN DE SLAG

Laat de jongeren de vragen zelfstandig beantwoorden. Bespreek vervolgens klassikaal de juiste antwoorden, en blijf bij sommige vragen langer stilstaan. Wat vinden ze van de antwoorden? Wisten ze hiervan en zijn ze verbaasd? Sluit af door de jongeren te vragen hoe het komt dat zij hier veel of juist weinig over wisten?

1. Wat is het verschil tussen een fatbike en een elektrische fiets?

- Voornamelijk het design, bijv. dikke banden
- Voor een fatbike gelden andere regels
- Een elektrische fiets is voor ouderen en een fatbike voor jongeren
- Een fatbike kan harder dan een elektrische fiets

Toelichting: een fatbike is officieel een elektrische fiets met dikke banden. Er gelden geen andere regels voor.

2. Het opvoeren van een fatbike is toegestaan, zolang deze maar niet harder dan 40 km/u gaat.

- Waar
- Niet waar

Toelichting: een fatbike is opgevoerd als de snelheidsbegrenzer van je fatbike is aangepast of verwijderd. Een fatbike mag niet harder dan 25 km/u gaan. Met een opgevoerde fatbike mag je niet zomaar de weg op. Gaat de fiets harder dan de toegestane maximale snelheid? Of zit er een gashendel op die ervoor zorgt dat je zonder te trappen harder gaat dan 6 kilometer per uur? Dan is de fiets wettelijk een speedpedelec, brom- of snorfiets. De fatbike moet dan ook als zodanig gekeurd zijn en er gelden dan andere regels voor de gebruiker.

3. Als je schade veroorzaakt met een opgevoerde fatbike, ben je daarvoor niet verzekerd.

- Waar
- Niet waar

Toelichting: je hoeft een fatbike niet te verzekeren maar als je op een fatbike rijdt die niet aan de regels voldoet, ben je niet verzekerd. Alle schade die je met jouw voertuig hebt veroorzaakt, dien je dan zelf te betalen.

4. Procentueel gezien belanden er nog altijd meer mensen in het ziekenhuis na een ongeluk met een normale e-bike dan met een fatbike.

- Waar
- Niet waar

Toelichting: eind oktober 2024 werd duidelijk dat 22% van de mensen die verongelukten met een fatbike, en op de spoedeisende hulp terecht zijn gekomen, ook moest worden opgenomen in het ziekenhuis. Dit staat tegenover 16% van de verongelukten met andere e-bikes. De helft van die 22% is jonger dan 16 jaar.

5. Wat is de belangrijkste reden dat veel mensen gewisseld zijn van een snorfiets naar een fatbike?

- Een fatbike is mooier
- De helmplicht bij een snorfiets
- Een fatbike kan harder
- Een fatbike is makkelijker te parkeren dan een snorfiets

Toelichting: het moeten dragen van een helm wordt door de meeste mensen gekozen als belangrijkste reden om van snorfiets/scooter naar fatbike te wisselen.

6. Hoe hoog is de boete als je tijdens het fietsen op je telefoon zit?

- €0 - je krijgt eerst een waarschuwing
- €50 - 100
- €100 - 150
- €150 - 200

Toelichting: Voor fietsers is dat € 160,- exclusief administratiekosten. Voor bromfietsers of snorfietsers is dat bedrag hoger, namelijk € 290,- exclusief administratiekosten.

7. Als je één biertje hebt gedronken, mag je daarna sowieso met de scooter naar huis rijden.

- Waar
- Niet waar

Toelichting: Een beginnend bestuurder mag 0,2 promille in diens bloed hebben. Dat staat ongeveer gelijk aan één biertje, maar dat geldt niet voor iedereen. In sommige gevallen mag je niet eens één drankje, bijvoorbeeld als je weinig weegt. Voor meisjes geldt vaak ook dat je minder dan één glas mag drinken.

8. Het maakt niet uit of je meerdere boetes krijgt. Je rijbewijs is van jou en mag niet afgepakt worden.

- Waar
- Niet waar

Toelichting: er zijn verschillende scenario's denkbaar waarbij je rijbewijs (tijdelijk) afgepakt mag worden. Zeker bij recidive (het meermaals overtreden van de wet) kan worden gekozen voor ontzegging van de rijbevoegdheid.

3. Lijnenspel- casuïstiek en stellingen

DOEL

Jongeren denken na over hun eigen standpunt en leren met andere meningen om te gaan. Door gebruik te maken van de ruimte kun je op een actieve manier in gesprek gaan met de klas over een casus.

TIJD

20 minuten per casus

**WIE
GRIJPT
IN?**

AAN DE SLAG

Kies een casus die goed aansluit bij de klas. Geef aan dat je zo meteen een voorbeeldverhaal gaat voorlezen. Daarna volgen een aantal stellingen waarbij iedereen mag aangeven in hoeverre ze het ermee eens of oneens zijn door aan de ene kant of de andere kant van het lokaal te gaan staan. Ze mogen natuurlijk ook ergens in het midden gaan staan. De jongeren bewegen zich als het ware over een lijn van helemaal oneens (0%) tot helemaal eens (100%).

Leg uit dat persoonlijke ervaringen zullen verschillen en toon er begrip voor dat sommigen het spannend zullen vinden om over hun ervaringen te spreken. Benoem daarnaast dat er geen goede of foute antwoorden zijn. Iedereen mag diens mening geven, maar het is ook vooral belangrijk om goed naar elkaar te luisteren. Laat weten dat het oké is als ze zich bedenken en op een andere plek willen gaan staan. Probeer zoveel mogelijk in fase 2 van de dialoog te werken: laat de jongeren op elkaar reageren. Let ook op de dialoogtips: onderzoek schurende perspectieven, maar wees normatief waar nodig en trek een grens waar de grenzen van de rechtsstaat worden overschreden (zie ook tip 3 uit de dialooghandvatten). Herhaal dit eventueel met een volgende casus.

Onder iedere stelling staan een aantal vervolgvragen die je als docent kunt gebruiken om het gesprek op gang te brengen. Als je het idee hebt dat de jongeren vooral elkaars mening volgen, neem dan even de tijd om hierop te reflecteren. Vraag bijvoorbeeld aan de jongeren wat ze zagen gebeuren. Was het makkelijk om als één van de weinigen aan de andere kant van de ruimte te staan? Werd er goed naar elkaar geluisterd?

Sluit het gesprek af door even de tijd te nemen voor de afronding: geef een samenvatting (fase 3 uit de dialooghandvatten) en bedank de jongeren voor hun inbreng.

Casus 1/3

CASUS 1: ZONDER RIJBEWIJS OP EEN SCOOTER

Noa (16 jaar) wil heel graag een scooter. Ze woont ver van school af en is het zat om de hele tijd te moeten fietsen. Bovendien hebben veel van haar vrienden ook een scooter. Haar ouders vinden dat ze haar rijbewijs en de scooter zelf moet betalen, maar ze heeft het geld nog lang niet bij elkaar gespaard. Yousra, een vriendin van Noa, stelt voor dat ze alvast een paar keer kan oefenen met haar scooter zodat ze later sneller haar rijbewijs haalt. Noa twijfelt of ze dit wel moet doen, maar Yousra zegt tegen haar: *“Maak je nou maar geen zorgen, niemand gaat het door hebben.”* Na school zoeken ze een rustige plek en Noa rijdt een flink stuk op de scooter met haar vriendin achterop. Noa schrikt heel erg als ze een motoragent ziet die haar vraagt om te stoppen. Ze zet gelijk de scooter neer en raakt in paniek.

WIST JE DAT?

- In 2018 11.649 boetes zijn uitgedeeld voor rijden zonder rijbewijs?
- Je over het algemeen een geldboete krijgt voor rijden zonder rijbewijs? De hoogte van de boete is €290- voor mensen die 16 jaar of ouder zijn. Als je vaker een boete krijgt voor het rijden zonder rijbewijs, kun je een rijontzegging krijgen. Je mag dan een jaar lang niet rijden en je mag geen rijlessen volgen.
- Als de boete niet wordt betaald of de gegeven taakstraf niet wordt uitgevoerd, dit vervangen kan worden vervangen door jeugddetentie?
- Als je zonder rijbewijs rijdt en een ongeluk maakt, je twee proces-verbalen krijgt? Eén proces-verbaal voor het rijden zonder rijbewijs én een proces-verbaal voor het maken van een ongeluk.

STELLINGEN

- 1. Yousra is een goede vriendin voor Noa.**
 - a. Waarom vind je dat (niet)?
 - b. Snap je dat Noa twijfelde om in te gaan op het aanbod van Yousra?
 - c. Wat zou jij doen in Noa's situatie?
- 2. Ik vind het normaal wanneer jongeren rijden zonder rijbewijs.**
 - a. Waarom vind je dat (niet) normaal?
 - b. Welke risico's zou het rijden zonder rijbewijs kunnen hebben?
- 3. Ik ken veel mensen die rijden zonder rijbewijs.**
 - a. Wil je daar iets over vertellen?
- 4. Als ik zie dat een klasgenoot rijdt zonder rijbewijs, dan zeg ik daar wat van.**
 - a. Waarom zeg je daar wel/niet iets van?
 - b. En wat zou je doen als het een vreemde was?
- 5. Ik vind een geldboete een passende straf voor rijden zonder rijbewijs.**
 - a. Waarom wel/niet?
 - b. Zo niet, wat zou dan een passende straf zijn volgens jou?
 - c. En vind je dat Yousra gestraft moet worden?

**WIE
GRIJPT
IN?**

Casus 2/3

CASUS 2: OP DE SCOOTER NA HET UITGAAN

Jeremy (17 jaar) is blij dat het weekend is. Het was een drukke week op school en hij wil echt even zijn hoofd leegmaken. Hij vraagt zijn vrienden of ze zin hebben om de stad in te gaan om wat te drinken. Hij is met de scooter gekomen en besluit dat hij die vanavond in de stad laat staan en met de bus terug naar huis gaat. Het is gezellig in de stad en Jeremy's vrienden blijven maar rondjes bier bestellen. Als Jeremy op zijn klok kijkt, is het al 2 uur 's ochtends. "Shit", denkt hij, "mijn laatste bus is al geweest". Hij kijkt of hij een taxi kan nemen, maar daar moet hij 60 euro voor betalen. Hij besluit om toch zijn scooter te pakken om naar huis te rijden. "Zo veel heb ik nou ook weer niet gedronken, kan prima", denkt hij. Bij een kruising rijdt hij bijna een vrouw aan die de weg overstak op het zebrapad.

WIST JE DAT?

- Alcohol- en drugsgebruik een grote rol spelen in verkeersongevallen onder jonge scootrijders? Ook lopen brom- en snorfietsers relatief gezien het grootste overlijdensrisico, omdat ze minder goed beschermd zijn tijdens een ongeluk.
- Je als beginnend bestuurder niet meer dan 0,2 promille alcohol in je bloed mag hebben? Dit geldt ook voor de scooter en brommer. Dit betekent dat je niet meer dan één drankje mag nemen als je nog moet rijden. In sommige gevallen mag je niet eens één drankje, bijvoorbeeld als je weinig weegt. Voor meisjes geldt vaak ook dat je minder dan één glas mag drinken.
- Je over het algemeen een geldboete krijgt voor rijden onder invloed van alcohol? De hoogte van de boete hangt af van het alcoholpromillage, dit begint bij €225,-. Zit je ver boven het toegestane promillage of is het niet de eerste keer dat je met te veel alcohol achter het stuur zit, dan is de boete nog veel hoger of kunnen zelfs zwaardere straffen gelden. Het kan ook zijn dat je rijbevoegdheid wordt ontzegd. Je mag dan een periode niet rijden.

STELLINGEN

1. **Ik vind het logisch dat Jeremy alsnog op de scooter naar huis gaat.**
 - a Zou je er anders naar kijken als Jeremy drugs had gebruikt/geblowd had en op de scooter was gestapt?
 - b Welke risico's zou rijden onder invloed van alcohol kunnen hebben?
2. **Als ik in de situatie van Jeremy zat, zou ik precies weten wat ik moet doen.**
 - a Zou je de laatste bus missen? Wat als er ineens geen bussen meer rijden?
 - b Zou je liever een taxi nemen? Waarom wel/niet?
 - c Hoe zou jij het oplossen als je Jeremy was?
 - d Hoe zou je deze situatie kunnen voorkomen?
3. **Ik ken veel mensen die rijden onder invloed van alcohol of drugs.**
 - a Wil je daar iets over vertellen?
 - b Vind je het normaal als jongeren rijden onder invloed van alcohol? Waarom wel/niet?
4. **Als ik hoor dat een klasgenoot wilt gaan rijden met alcohol op, dan zeg ik daar wat van.**
 - a Waarom zeg je daar wel/niet iets van?
 - b En wat zou je doen als het een vreemde was?
5. **Ik vind een geldboete een passende straf voor rijden onder invloed van alcohol.**
 - a Waarom wel/niet?
 - b Zo niet, wat zou dan een passende straf zijn volgens jou?

**WIE
GRIJPT
IN?**

Casus 3/3

CASUS 3: ONGELUK MET EEN OPGEVOERDE FATBIKE

Bilal (15) heeft sinds kort een fatbike waar hij overal mee naartoe rijdt. Zijn beste vriend Milan had er ook al een en zei laatst tegen hem: *“Je kunt de fatbike makkelijk opvoeren! Ik zag het laatst op TikTok. Ik kan je daar na school wel even bij helpen. Je haalt dan zo 40 km/u”*. Bilal twijfelt of het een goed idee is, maar als de fatbike zo makkelijk opgevoerd kan worden, kan hij het altijd weer terugdraaien. Een week nadat Bilals fatbike is opgevoerd, rijdt hij ermee naar school. Hij is te laat vertrokken en gaat behoorlijk hard om nog op tijd te komen. Hij wil een fietser inhalen, maar de man steekt zijn hand uit en slaat ineens linksaf. Bilal kan niet meer op tijd reageren en rijdt de man aan. Ze komen allebei hard op de straat terecht.

WIST JE DAT?

- Een fatbike maximaal 25 km/u mag rijden? Als de fatbike harder kan, dan moet de fatbike worden goedgekeurd als speedpedelec, snorfiets of bromfiets. Dat betekent ook dat je bijvoorbeeld verplicht bent om een helm te dragen én een WA-verzekering af moet sluiten. Met een WA-verzekering (Wettelijke Aansprakelijkheid verzekering) ben je verzekerd voor schade die je met jouw fatbike veroorzaakt bij anderen. Is een opgevoerde fatbike niet goedgekeurd, dan rijd je dus rond met een illegale fatbike.
- Je voor het rijden met een opgevoerde fatbike een boete kunt krijgen van €310,-? Stel dat je dan ook nog geen rijbewijs hebt, dan kan daar nog eens €290,- bijkomen én kan je een boete krijgen omdat je onverzekerd rondrijdt. Ook heeft de politie het recht om jouw fatbike in beslag te nemen.

VRAGEN

- 1. Milan is een goede vriend voor Bilal.**
 - a. Waarom vind je dat (niet)?
 - b. Snap je dat Bilal twijfelde om in te gaan op het aanbod van Milan om de fatbike op te voeren?
- 2. Ik vind het normaal wanneer jongeren rijden met een opgevoerde fatbike.**
 - a. Waarom vind je dat (niet) normaal?
 - b. Welke risico's zou het rijden met een opgevoerde fatbike kunnen hebben?
 - c. Denk je dat Bilal de aanrijding met de fietser had kunnen voorkomen?
- 3. Ik ken veel mensen die rijden met een opgevoerde fatbike.**
 - a. Wil je daar iets over vertellen?
- 4. Als ik zie dat een klasgenoot rijdt met een opgevoerde fatbike, dan zeg ik daar wat van.**
 - a. Waarom zeg je daar wel/niet iets van?
 - b. En wat zou je doen als het een vreemde was?
- 5. Ik vind een geldboete een passende straf voor het veroorzaken van een ernstig ongeluk met een opgevoerde fatbike.**
 - a. Waarom wel/niet?
 - b. Zo niet, wat zou dan een passende straf zijn volgens jou?
 - c. En vind je dat Milan gestraft moet worden?

**WIE
GRIJPT
IN?**

4. Burgemeester voor een dag

DOEL

Jongeren worden geactiveerd om zelf een rol te spelen in het tegengaan van risicovol gedrag in het verkeer. Ook denken zij na over manieren om jongeren bewust te maken van de risico's van het rijden met een opgevoerde fatbike of het rijden onder invloed van alcohol.

TIJD

25 minuten

BENODIGDHEDEN

Grote papieren vellen en pennen/stiften

**WIE
GRIJPT
IN?**

AAN DE SLAG

Verdeel de klas in kleinere groepen (ongeveer 4 à 6 jongeren per groep). Leg kort uit dat de jongeren een voorbeeldverhaal te horen krijgen over een gemeente waarin steeds meer ongelukken met fatbikes gebeuren waarbij jongeren betrokken zijn. Aan de klas de taak om in hun groep mogelijke oplossingen en adviezen voor deze gemeente te formuleren om dit aan te pakken en te voorkomen.

Lees nu eerst de casus voor. Laat de groepen daarna de casus bespreken aan de hand van bijgevoegde stuurvragen. Geef ze vervolgens kort de tijd om de gemeente drie adviezen mee te geven. Deze kunnen ze bijvoorbeeld uitwerken op een groot papieren vel (A3-formaat). Vervolgens kiest ieder groepje één woordvoerder die het advies gaat presenteren aan de gemeente (2 minuten per groepje). De klas mag stemmen welk advies zij het beste vindt.

In Bijlage 1 vind je een alternatieve casus over het rijden onder invloed van alcohol. Deze kun je eventueel ook gebruiken als dit thema meer speelt in de klas.

CASUS – OPGEVOERDE FATBIKES

In de gemeente Grijpdam komen er de laatste tijd steeds meer incidenten voor waarbij jongeren met (opgevoerde) fatbikes zorgen voor overlast of ongelukken veroorzaken. Afgelopen maand is er nog een jongen van 15 op de spoedeisende hulp terecht gekomen na een botsing met een auto.

Jongeren in de gemeente Grijpdam lijken het normaal te vinden om met een opgevoerde fatbike rond te rijden. Er verschijnen regelmatig video's op social media waarin stap voor stap wordt uitgelegd hoe je je fatbike kunt opvoeren. Het bestuur van de gemeente is ten einde raad. Ze hebben al een aantal dingen geprobeerd, maar weten niet waar ze nu het beste kunnen beginnen om jongeren bewust te maken van de gevolgen die het gebruik van een opgevoerde fatbike kunnen hebben.

VRAGEN

- Wat vinden jullie ervan dat dit gebeurt?
- Waarom denken jullie dat sommige jongeren het normaal vinden om een fatbike op te voeren?
- De gemeente wil graag een plan uitwerken om ervoor te zorgen dat jongeren bewuster zijn van hun gedrag in het verkeer, met name rondom het gebruik van fatbikes.
 - Hoe zou je jongeren hier bewust van kunnen maken? Bedenk een of meer concrete ideeën.
 - Wie ga je bij jouw plan betrekken? Welke mensen of instanties kunnen hierbij helpen? Denk bijvoorbeeld aan de ouders, scholen, jongerenwerkers, straatcoaches, bedrijven, politie, sportverenigingen, maatschappelijk werk of fatbike verkopers.
- Welke straffen moeten jongeren die rijden met een opgevoerde fatbike krijgen? En wanneer ze hiermee een ongeluk veroorzaken? Wanneer moet er wel ingegrepen worden, en wanneer niet?

Bijlage 1

Burgemeester voor een dag (alternatieve casus)

CASUS – RIJDEN ONDER INVLOED VAN ALCOHOL

In de gemeente Grijpdam komen er de laatste tijd steeds meer incidenten voor waarbij jongeren onder invloed van alcohol op de fatbike of scooter stappen. Ze zorgen voor overlast in de buurt, rijden roekeloos over straat of veroorzaken ongelukken. Afgelopen maand is er nog een jongen van 15 op de spoedeisende hulp terecht gekomen na een botsing met een auto. De autobestuurder was zelf ook zwaargewond.

Jongeren in de gemeente Grijpdam lijken het normaal te vinden om onder invloed van alcohol rond te rijden. Je hoort jongeren regelmatig zeggen: *“Iedereen doet het en meestal gaat het gewoon goed. Je kunt echt nog wel rijden met een paar glazen op hoor. En soms kan het even niet anders.”* Het bestuur van de gemeente is ten einde raad. Ze hebben al een aantal dingen geprobeerd, maar weten niet waar ze nu het beste kunnen beginnen om jongeren bewust te maken van de gevolgen die rijden onder invloed van alcohol kunnen hebben.

VRAGEN

- Wat vinden jullie ervan dat dit gebeurt?
- Waarom denken jullie dat sommige jongeren het normaal vinden om onder invloed van alcohol te rijden?
- De gemeente wil graag een plan uitwerken om ervoor te zorgen dat jongeren bewuster zijn van hun gedrag in het verkeer en de invloed van alcohol op je rijvaardigheid.
 - Hoe zou je jongeren hier bewust van kunnen maken? Bedenk een of meer concrete ideeën.
 - Wie ga je bij jouw plan betrekken? Welke mensen of instanties kunnen hierbij helpen? Denk bijvoorbeeld aan de ouders, scholen, jongerenwerkers, straatcoaches, bedrijven, politie, sportverenigingen, maatschappelijk werk of supermarkten.
- Welke straffen moeten jongeren die rijden onder invloed van alcohol krijgen? En wanneer ze een ongeluk veroorzaken? Wanneer moet er wel ingegrepen worden, en wanneer niet?

**WIE
GRIJPT
IN?**